

HISTORIJSKA GRAĐEVINA - STARA DŽAMIJA U LUBARDI

Stara džamija nalazi se u naselju Lubarda, 3,5 km sjeverozapadno od Bužima. Nacionalni spomenik se nalazi na lokaciji koja obuhvata k.č. br.1516, k.o. Lubarda, br. k.k.u. 416, općina Bužim, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.

Povijesni podaci

Za džemat u ovom mjestu kažu da je jedan od najstarijih džemata na području općine Bužim. O tome je, navodno, postojao dokaz u vidu biljega na kamenu koji se nalazio uzidan u objekt današnje džamije i na kojem je pisalo da je prvi mekteb u selu izgrađen još 1797. godine. Nažalost, kroz vrijeme je ovoga biljega nestalo. (Hadžić, str. 65.) Džamija u Lubardi je izgrađena 1938. godine na mjestu stare – drvene džamije. Kao dokaz da je na ovom mjestu ranije postojala džamija, može poslužiti podatak da je prvi znani „džematski hodža carske Lubarde“ bio izvjesni Began-hodža Hadžić, koji je tu dužnost obavljao od 1889. do 1899. godine, dakle pedeset godina prije podizanja današnje džamije. Drugi imam bio je izvjesni Omer ef. Bajrektarević i to u periodu od 1899. do 1912. godine, o čemu postoji dokument, izdan od strane Vakufskog povjerenstva kotara Bosanska Krupa. O vremenu gradnje današnje džamije postoje pisani podaci u sveskama koje je vodio izvjesni Alirizah Harčević, imam Lubarde u vrijeme njezine gradnje. U svesci stoji da se medžlis džemata sastao prvi puta 11. ožujka 1938. godine i donio odluku o gradnji džamije na mjestu stare džamije i odluku o formiranju građevinskog odbora. U svesci postoji mnogo podataka o donatorima i majstorima koji su izveli objekt. Stara džamija je srušena 10. svibnja 1938. godine, a na dan 11. svibnja 1938. godine položen je kamen temeljac za izradu nove. Džamija je građena, što stoji u svesci, za vrijeme uprave kralja Petra II. Karađorđevića i za vrijeme vjerskog poglavara Fehima ef. Spahe.

Opis dobra

Objekt džamije u Lubardi pripada tipu jednosprostornih džamija, sa sofama i drvenim minaretom, koji je postavljen na vanjski kameni postament. Osnova objekta je pravokutna, približnih dimenzija 8,00x9,00 m. Orijentirana je u smjeru sjeverozapad-jugoistok. Visina objekta, mjereno u entrijeru, iznosi oko 5,50 m. Objekt je u cjelini zidan lomljenim kamenom sa debljinom zidova prosječno 90 cm. Zidovi su i sa unutrašnje i sa vanjske strane ožbukani produžnom žbukom. Sa unutrašnje strane su bili obijeljeni vapnom. Džamija je bila pokrivena četverostrešnim krovom, sa crijepom kao krovnim pokrivačem. Nije poznato čime je džamija bila izvorno pokrivena.

Na glavnoj, ulaznoj fasadi nalazio se trijem, pokriven jednostrešnim drvenim krovom, sa konstrukcijom koja se oslanja na sjeverozapadni džamijski zid i 6 stupova.

Džamija je imala vrlo jednostavan enterijer. Mihrab je bez dekoracije i, osim zakrivljene mihrabske niše i drugačijeg kolorističkog tretmana, ni po čemu drugom se ne izdvaja od ostatka zidne mase.

Površina prostora za molitvu je povećana izgradnjom drvenog mahfila koji se proteže do preko 1/3 ukupne dužine objekta. Mahfil se nalazio sa sjeverozapadne strane. Na njega se pristupalo posebnim drvenim stubištem. Primarnu nosivu konstrukciju predstavljala je poprečno položena greda, na koju su se oslanjali elementi sekundarne konstrukcije, po kojima su bile pokovane daske. Ova greda se, zbog velikog raspona između jugozapadnog i sjeveroistočnog zida, oslanjala na drvene stupove sa ukrašenim kapitelima i jastucima. Sa gornje strane mahfila je bila postavljena jednostavna drvena ograda, čija visina nije poznata. Elementi mahfila bili su ofarbani plavom i crvenom uljanom bojom. Strop i pod su bili urađeni od drveta, a pod džamije zastrt ćilimima.

Džamija ima ukupno 16 prozora, raspoređenih u dvije razine, od čega sedam u donjem i devet u gornjem redu. Prozorski otvori imaju neuobičajen trokutast završetak i nije poznato da li je to njihov izvorni oblik ili je oblik nastao kasnije. Sa sjeverozapadne strane se nalaze dvokrilna drvena vrata, kroz koja se ulazi u džamiju.

Džamija u Lubardi je imala drveni minaret, čija visina je iznosila oko 15 m. Građen je od vertikalnih dasaka, pokivanih na primarnu drvenu konstrukciju stupova i razupora. Na minaretu se nalazilo otvoreno šerefe. Vrh minareta je bio u obliku kupe i pokriven pocinčanim limom sa alemom. Minaret ima postolje, dimenzija približno 2x2 m, izgrađen od klesanog kamena.

Džamija je ograđena novijim zidom, unutar kojeg se nalazi manji harem sa desetak nišana od bihacita, koji potječu sa početka XX. stoljeća.

Tekst i slike obradio: Igor Pečenkovic dipl.ecc.hot.

Izvori: JU „Zavod za zaštitu kulturnog naslijeđa Bihać“ popisni registar, „Stari gradovi Unsko-sanskog kantona“ Zavod za zaštitu kulturnog naslijeđa Bihać i Muzej Unsko-sanskog kantona, februar 2009, internet, <http://old.kons.gov.ba/>

